

หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย^๑

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

โดยที่มาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายในลักษณะที่ประชาชนจะสามารถเข้าใจได้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๖ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นแนวทางการดำเนินการดังต่อไปนี้

ข้อ ๑^๒ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายฉบับใดเป็นผู้รับผิดชอบการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนั้น สำหรับกฎหมายที่ได้รับยกเว้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามมาตรา ๒๙ (๓) (๕) และ (๖) ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายเป็นผู้กำหนดหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ หรือร่วมกันกำหนดในกรณีมีผู้รักษาการตามกฎหมายหลายคน หรือนายกรัฐมนตรีกำหนดกรณีไม่มีผู้รักษาการตามกฎหมาย

กฎหมายที่ได้รับยกเว้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามมาตรา ๒๙ (๑) (๒) และ (๔) ให้ได้รับยกเว้นการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายได้ จะเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมายเพื่อขอยกเว้นเป็นกรณีไปก็ได้

ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายหรือนายกรัฐมนตรีประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งไว้ในระบกกกลางภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ

ข้อ ๒ ในการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) คำอธิบายนี้ให้มุ่งหมายที่จะให้ประชาชนเข้าใจได้ว่ากฎหมายฉบับนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องใด และมีหลักการสำคัญที่จะมีผลใช้บังคับกับประชาชนในเรื่องใดบ้าง ซึ่งอย่างน้อยควรประกอบด้วย

(ก) ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ หรือขอบเขตการมีผลบังคับใช้ของกฎหมายนั้น โดยสรุป

(ข) สาระสำคัญของกฎหมายนั้นโดยสรุปเป็นข้อ ๆ พร้อมทั้งระบุหมวดหรือมาตราที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นไว้ เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบหรือสืบค้นรายละเอียดของกฎหมายได้โดยสะดวก

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖/ตอนที่ ๑๓๒ ก/หน้า ๒๒/๒๗ พศกจิกายน ๒๕๖๒

^๒ ข้อ ๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย (ฉบับที่ ๒)

(ค) เนื้อหาอื่นที่สมควรอธิบายให้ประชาชนทราบเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตาม หรือทำความเข้าใจกฎหมายนั้นได้โดยง่าย เช่น คำอธิบายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนตามกฎหมายหรือผลกระทบที่อาจได้รับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนั้น

(๒) ควรใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจของประชาชนและหลีกเลี่ยงการใช้ ศัพท์เทคนิคที่ยากแก่การเข้าใจ รวมทั้งอาจนำรูปแบบคำอธิบายในลักษณะภาพประกอบเสียง หรือ รูปแบบการสื่อสารความเข้าใจด้วยภาพ (Infographic) แผนผัง ภาพฉาย แผนภูมิ หรือสื่อลักษณะอื่น ๆ มาประกอบการจัดทำคำอธิบายดังกล่าวด้วยก็ได้

(๓) เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการจัดทำคำอธิบายสรุป สารสำคัญของกฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐระบุข้อความไว้ในคำอธิบายเพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่า คำอธิบายนี้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ในการเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายเท่านั้น ส่วนการจะปฏิบัติตาม กฎหมายให้เป็นไปอย่างถูกต้องนั้น ประชาชนจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจ ตรวจสอบ และยึดถือตัว บทกฎหมายเป็นสำคัญ

(๔)^๓ ในกรณีที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาปรับปรุง คำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายให้ถูกต้องและสอดคล้องกับบทบัญญัติที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ ๓ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของ กฎหมายจัดทำคำอธิบายดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผล ใช้บังคับ

การจัดทำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการภายในระยะเวลาดังต่อไปนี้

(๑) หากหน่วยงานของรัฐมีกฎหมายที่รับผิดชอบไม่เกินห้าฉบับ ให้จัดทำให้แล้วเสร็จ ภายในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

(๒) หากหน่วยงานของรัฐมีกฎหมายที่รับผิดชอบเกินห้าฉบับ ให้จัดทำให้แล้วเสร็จ ภายในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

ข้อ ๔ เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าใจกฎหมายได้โดยง่าย เมื่อหน่วยงานของรัฐ จัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายแล้วเสร็จ อย่างน้อยให้เผยแพร่คำอธิบายดังกล่าวควบคู่ กับตัวบทกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องไว้ในระบบกลาง

ในกรณีที่ยังไม่อาจใช้ระบบกลางได้ ให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ข้อมูลตามวรรคหนึ่ง ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐไปพลางก่อน

ข้อ ๕^๔ หน่วยงานของรัฐตามข้อ ๑ วรรคหนึ่ง นอกจากต้องจัดทำคำอธิบายสรุป สารสำคัญของกฎหมายแล้ว ต้องจัดทำคำแปลของกฎหมายนั้นด้วย

^๓ ข้อ ๒ (๔) เพิ่มโดยหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

^๔ ข้อ ๕ เพิ่มโดยหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

ให้นำความในข้อ ๑ ข้อ ๒ (๔) และข้อ ๓ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับกับการจัดทำคำแปล
ของกฎหมายโดยอนุโลม

การจัดทำคำแปลของกฎหมายให้จัดทำเป็นภาษาอังกฤษ โดยพิจารณาดำเนินการให้
สอดคล้องกับรูปแบบคำแปลของกฎหมายที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเผยแพร่ไว้ในระบบ
สารสนเทศ โดยอย่างน้อยให้หน่วยงานของรัฐระบุข้อความเป็นหมายเหตุในคำแปลเพื่อให้เข้าใจว่า
คำแปลนี้ใช้เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลกฎหมายเท่านั้น ไม่สามารถนำไปอ้างอิงได้การอ้างอิงให้ใช้
ตัวบทกฎหมายที่เป็นภาษาไทยเท่านั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการ
จัดทำคำแปลของกฎหมาย

ข้อ ๖^๔ ในวาระเริ่มแรก

(๑) การประกาศรายชื่อกฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการจัดทำ
คำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมายและคำแปลของกฎหมายตามข้อ ๑ วรรคสี่ และข้อ ๕ วรรคสอง
สำหรับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ให้ดำเนินการภายในวันที่
๒๗ เมษายน ๒๕๖๓ และให้แจ้งผลการดำเนินการดังกล่าวให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายทราบด้วย

(๒) การจัดทำคำแปลของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ ๒๗
พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

นางไอรดา เหลืองวิไล

รองผู้อำนวยการฯ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

นางพงษ์สวาท กายอรุณสุทธิ์

รองเลขาธิการฯ รักษาการแทน

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๔ ข้อ ๖ เพิ่มโดยหลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.
๒๕๖๓

หลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง^๑
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

โดยที่มาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการ
ประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผล
สัมฤทธิ์ต้องจัดให้มีและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๖ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การ
จัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานพัฒนา
ดิจิทัล (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำและ
เผยแพร่ข้อมูลในระบบกลางเพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑^๒ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายฉบับใด
เป็นผู้รับผิดชอบการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลของกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ออกตามกฎหมายนั้น
ในระบบกลาง สำหรับกฎหมายที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ให้ผู้รักษาการ
ตามกฎหมายเป็นผู้กำหนดหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ หรือร่วมกันกำหนดในกรณีมีผู้รักษาการตาม
กฎหมายหลายคน หรือนายกรัฐมนตรีกำหนดกรณีไม่มีผู้รักษาการตามกฎหมาย

ข้อ ๒ ให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ข้อมูลตามมาตรา ๓๖ ผ่านระบบกลาง โดยต้อง
ดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน
- (๒) จัดทำข้อมูลเป็นหมวดหมู่ให้สะดวกต่อการสืบค้นและใช้งาน
- (๓) จัดทำข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลซึ่งสามารถอ่าน สืบค้น และนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้
ด้วยเครื่องมือทางเทคโนโลยี (Machine Readable) โดยให้จัดทำในรูปแบบของไฟล์ที่สร้างจาก
โปรแกรมประมวลผลคำ (Word Processor) หรือไฟล์ที่เขียนโดยใช้ภาษาเอชทีเอ็มแอล (Hyper
Text Markup Language - HTML) รวมทั้งจัดทำเป็นไฟล์พอร์เทเบิล (Portable Document
Format - PDF) ที่แปลงมาจากไฟล์ที่สร้างจากโปรแกรมประมวลผลคำซึ่งสามารถสืบค้นคำในเนื้อหา
ได้

ข้อ ๓ การเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นตัวบทกฎหมายและกฎเกณฑ์ ให้หน่วยงาน
ดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) การเผยแพร่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ ประมวล
กฎหมาย และพระราชกำหนด ให้เผยแพร่เป็นรายฉบับทั้งฉบับแรกและฉบับแก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งให้
จัดทำและเผยแพร่ฉบับซึ่งมีการนำบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมไปแทนที่บทบัญญัติซึ่งถูกแก้ไขเพิ่มเติมไว้
ในฉบับเดียว (ฉบับอัปเดต) ทั้งนี้ ตามตัวอย่างกฎหมายฉบับอัปเดตที่สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกาจัดทำ

_____ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖/ตอนที่ ๑๓๒ ก/หน้า ๒๔/๒๗ พุทธศักราช ๒๕๖๒

^๒ ข้อ ๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยหลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลางเพื่อประโยชน์ใน
การให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓

(๒) การเผยแพร่กฎหมาย ให้เผยแพร่เป็นรายฉบับทั้งฉบับแรกและฉบับแก้ไขเพิ่มเติม โดยหากหน่วยงานของรัฐเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการเข้าถึงและเข้าใจกฎหมายของประชาชน จะจัดทำข้อมูลในรูปแบบตาม (๑) เพื่อเผยแพร่ด้วยก็ได้

ข้อ ๔ การเผยแพร่กฎหมายตามมาตรา ๓๖ วรรคสอง ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาเผยแพร่กฎหมายดังกล่าวในส่วนที่เป็นระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ หนังสือเวียน หนังสือสั่งการ คำสั่ง คำพิพากษา คำวินิจฉัยของศาลหรือคณะกรรมการ การตีความกฎหมายการตอบข้อหารือ หรือแนวปฏิบัติ ตลอดจนเอกสารหรือการสั่งการที่เรียกชื่ออย่างอื่น บรรดาเฉพาะที่มีผลต่อการบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือประชาชนเป็นการทั่วไป

ข้อ ๕ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดำเนินการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายหรือกฎหมายในระบบกลางให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กฎหมายหรือกฎหมายนั้นมิผลใช้บังคับ

การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายหรือกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามข้อ ๒ และข้อ ๓ ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ข้อ ๖ ในกรณีที่ยังไม่อาจใช้ระบบกลางได้ ให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ข้อมูลตามมาตรา ๓๖ ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐไปพลางก่อน

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

นางไอรดา เหลืองวิไล

รองผู้อำนวยการฯ รักษาการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

นางพงษ์สวาท ภายอรุณสุทธิ์

รองเลขาธิการฯ รักษาการแทน

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

**ภารกิจของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการจัดทำและเผยแพร่กฎหมายและกฎเกณฑ์ คำแปลของกฎหมาย และคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย
ตามมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒
(กรณีกฎหมายที่มีผลใช้บังคับก่อนวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒)**

ประเภทของกฎหมาย	เผยแพร่ กม./กฎเกณฑ์	คำแปล	คำอธิบาย	ผู้รับผิดชอบ	การประกาศ กม./ผู้รับผิดชอบ
กฎหมายที่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์	✓	✓	✓	ผู้รับผิดชอบ การประเมิน	ภายใน ๒๕ ก.พ. ๖๓
กฎหมายที่ไม่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ตามมาตรา ๒๙ (๓) (๕) และ (๖)					
- กฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม หรือการจัดตั้งหรือการจัดองค์กรของหน่วยงานของรัฐเฉพาะที่ไม่มีผลกระทบต่อประชาชน (ตามมาตรา ๒๙ (๓)) - ประมวลกฎหมาย (ตามมาตรา ๒๙ (๕)) - กฎหมายตามที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดกฎหมายตามมาตรา ๒๙ (๖) พ.ศ. ๒๕๖๒ (ตามมาตรา ๒๙ (๖))	✓	✓	✓	ผู้รักษาการ/ นรม. กำหนด	ภายใน ๒๗ เม.ย. ๖๓
กฎหมายที่ไม่ต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ตามมาตรา ๒๙ (๑) (๒) และ (๔)					
- กฎหมายที่มีผลใช้บังคับเฉพาะระยะเวลาหนึ่งและระยะเวลานั้นได้ล่วงพ้นไปแล้ว (ตามมาตรา ๒๙ (๑)) - กฎหมายที่บัญญัติให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งและได้มีการดำเนินการตามกฎหมายนั้นแล้ว (ตามมาตรา ๒๙ (๒)) - กฎหมายที่กำหนดลักษณะของเครื่องแสดงวิทยฐานะ เครื่องหมาย หรือเครื่องแบบ (ตามมาตรา ๒๙ (๔))	✓	-	-	ผู้รักษาการ/ นรม. กำหนด	ภายใน ๒๗ เม.ย. ๖๓
กำหนดเวลาที่ต้องดำเนินการแต่ละเรื่องให้แล้วเสร็จ	๒๖ พ.ย. ๖๓	๒๖ พ.ย. ๖๕	๒๖ พ.ย. ๖๓ (กรณีที่หน่วยงานต้องจัดทำคำอธิบายไม่เกิน ๕ ฉบับ)	ผู้รักษาการ/ นรม. กำหนด	ภายใน ๒๗ เม.ย. ๖๓
			๒๖ พ.ย. ๖๔ (กรณีที่หน่วยงานต้องจัดทำคำอธิบายเกิน ๕ ฉบับ)		

